

gnezdi na tržaškem magistratu in v uredništvu „Piccola“. Zaradi tega in torej v očigled dogodkom, ki se vršijo ob boku trozveze ravno v tej dobi, je dvakrat smešno, ako žido-lahoni povdarjajo, da jih opravičuje do njihove zahteve glede politike novega namestništva dejstvo, da imajo po vseh javnih zastopih Primorja večino. Ti ljudje menijo, da je Primorje ograjeno s kitajskim zidom, da se ne izve ničesar o stvareh, ki se dogajajo tu doli; da se torej ne izve, da je ogromna večina prebivalstva v Primorju slovanske narodnosti, a da je njihovo večino v javnih zastopih svarilo le krivično nasilje, brezvestno izrabljanje politične nezavednosti tega prebivalstva, katero nezavednost zdaj, ko so prišli do moči po sleparstvu in prevari, še bolj negujejo in da jim je take večine tudi po precejšnjem delu omogočil sistem, ki se je dozdej klanjal političnim mafijozom v Rimu in Berlinu ter podpiral politiko svoje roke na tržaškem magistratu. To vse pa je znano v onih krogih, ki so še mogočnejši nego izvestni mafiozi in katerim do ušes so tudi že morali priti obupni vzdih slovanske raje, trpeče pod pritiskom maloštevilnih, a tem bolj rafiniranih nasilnikov tu doli.

In baš zaradi tega smemo reči, da smo mi primorski Slovani v očigled bodoči spremembi na tržaškem namestništvu popolnoma mirni. Pride kar hoče, huje, ko je že bilo, skoro več biti ne more.

Mogoče so februarovski dogodki v marsičem zakrivali spremembo v namestništvu, ali če so jo, je to le dobro znamenje. Kajti isti so vkljub prizadevanjem raznih Ellenbognov, Hortisev in drugih pretvarjalcev resnice o razmerah tu doli vender-le razkrili stvari, o katerih osrednja vlada prej ni izvedela ali česar ni hotela verjeti. Ti dogodki so odgrnili tajinstveno črno zavezo, za katero v polumraku se bliskajo irredentistiška bodala in bombe in se režijo sumljive maske državnih izdajic.

Ko je letos po teh dogodkih osrednja vlada imela priliko, pogledati za ta zastor, moralo jo je obiti spoznanje, da je skrajni čas za temeljite spremembe tukaj doli.

Ali je predstoječa sprememba na namestništvu tržaškem zares sad takega spoznanja, ne vemo. To pa je gotovo — in to na Dunaju dobro vedo — da silijo osrednjo vlado domače in vnanje politične razmere do drugih korakov. V interesu države same bilo bi to želeti, ker ako Avstrija noče poznati svoje naloge ob Adriji, zgodi se lahko prej ali slej, da ne bodo odhajali iz Primorja samo avstrijski namestniki, marveč da bo morala „iti“ tudi — Avstrija sama.

Mi ostanemo mirni, — mi se ne strašimo nobenih sprememb na — zistemih, ker v nas živi le ta zavest: zistemi in države so šle — narodi so ostali!

Politični pregled.

Nagodbena pogajanja. — Minolo soboto so bila končana nagodbena pogajanja obeh ministrskih predsednikov. Kakšen uspeh so imela pogajanja, se ne ve. Listi poročajo tako, kakor da se tudi to pot še ni doseglo popolno porazumljenje. Ministrska predsednika Körber in Szell sta bila skupno pri cesarju v avdijenci in povedala ter utemeljila vsak svoje nazore glede tistih točk, o katerih se ne moreta porazumeti. Pri tej avdijenci se je določilo samo to, da se morajo takoj zopet pričeti obravnave z vsemi resortnimi ministri in strokovnimi poročevalci ali na Dunaju ali pa v Budimpešti in sicer se začne to delo dne 22. avgusta. Misliti se sme, da sta oba ministrska predsednika dobila obširnih navodil za naslednja pogajanja.

Državni zbor. — Listi poročajo, da namerava vlada sklicati državni zbor tekem meseca septembra in sicer okrog 22. septembra.

Socijalno-demokratski strankarski shod. — V Ustju na Labi se je začel 15. t. m. strankarski shod nemške skupine avstrijske socijalne demokracije. Naša naloga ni, da bi se bavili z razpravami na tem shodu, pač pa si štejemo v dolžnost, zabeležiti dva jako značilna pojavi. Pernerstorfer je namreč z veliko vnemo zagovarjal stališče, da morajo biti nemški socijalisti v narodnih zadevah narodnega mišljenja in pobijal nazor, da mora biti socijalist breznarodni. Radovedni smo, kaj poreko na to takozvani slovenski socijalisti. Isti Pernerstorfer je tudi obširno razpravljal o obstrukciji. Zastopal je stališče, da je obstrukcija dopustna le tedaj, kadar se gre za kako kršenje pravice, sicer pa nikdar. Ker je „Slovenec“ v št. 188 ta shod omenil, smo radovedni, kaj poreče o tej izjavi Pernerstorferja.

Čehi in vlada. — Češki listi so začeli zastopati mnenje, da naj vlada sploh ne skliče državnega zbora, dokler nima zagotovila, da bo isti mogel zborovati, ker bi bilo zborovanje le nepotrebno tratenje časa in denarja, dokler niso Čehi pomirjeni.

Italija. — Itatijanska poslanska zbornica dobi v kratkem 40 novih mandatov, 40 starih pa se razveljavi. Zgodi se to vsled prememb v gostosti prebivalstva. Ljudsko štetje je izkazalo, da imajo nekateri okraji razmerno njih prebivalstvu preveč mandatov, drugi pa premalo in to se izravna na rečeni način. Italija ima sedaj nov velik škandal. „Banca di Sconto e Sete“ v Turinu je vsled zveze s pariško „Banque Industrielle“ zgubila 10 milijonov lir. Stvar ima sleparski značaj in je zapletenih tudi več poslancev. Ti so namreč v tej mešetarili in si napolnili žepe.

Francija. — Skoro bi rekli, da se je na Francoskem začel odločilni boj mej republiko in mej monarhisti. Zaključenje redovniških šol je dalo monarhistom in ž njim združenim klerikalcem zunanji povod za ta boj. Zaključenje redovniških šol je na sebi nepopularno in zaradi tega je bilo lahko naščuvati ljudstvo. Zdaj prihajajo skoro dan na dan vesti, naznanjujoče, da je tod ali tam prišlo do krvavih bojov. Posebno veliki boji so bili v Bretoniji. V raznih krajih so bile cele bitke in so ljudje delali barikade. Vlada je doslej seveda zatrla še vsak upor, ker ima na razpolaganje vojaštvo. Toda — tudi vojaštvo ni preveč zanesljivo. Zgodila sta se že dva slučajaja, da sta dva višja častnika odrekla pokorščino in da nista hotela asistirati s svojimi oddelki pri zatvoritvi redovniških šol, češ, da je to proti njiju prepričanju. To so znaki, ki potrjujejo, da so tudi v armadi elementi, ki le čakajo na priliko — prestopijo v tabor onih, ki vodijo boj proti republiko. Z ozirom na vse to je pač naravno, da je vsa pozornost osredotočena na Francijo in da sledi ves svet z velikim zanimanjem dogodbam na Francoskem. Ministrstvo hoče, tako je njega predsednik izjavil šele te dni, z vso odločnostjo uresničiti svoj politični program — če bo to moglo storiti, se kmalu

pokaže, če to stori, bo monarhistom zadan smrtni udarec in bo republika za dolgo časa utrjena.

Nemčija. — Nedavno se je zgodila v bavarskem ministrstvu važna sprememba. Dolgoletni učni minister, pristaš klerikalne stranke, je moral odstopiti. Klerikalna stranka je vsled tega iz proračuna črtala 100 000 mark ki so bili določeni za umetniške namene. To je bilo občno ogorčenje, kajti Bavarska ima velikansko korist od tega, da je središče nemške umetnosti. Temu občnemu ogorčenju je dal izraza nemški cesar in ponudil bavarskemu princ-regentu tistih 100.000 mark iz svojega. Princ-regent je to ponudbo odklonil, ker je že neki bavarski rodoljub daroval onih 100.000 mark iz svojega. Klerikalci so s tem dobili izdatno zaušnico. Cesarjev nastop pa je vzbudil tudi v drugih krogih nevolje, ker ima v resnici značaj, kakor da se hoče cesar utikati v notranje zadeve posameznih nemških držav — kar seveda nemškim partikularistom nikakor ni po volji.

Obrtnija.

O ženskah v službi.

Ako bi hoteli razrediti v posamezne kategorije one ženske, ki po svoji zmožnosti koristijo človeški družbi kot samostalice, morali bi naštevati posamezne panoge dela, katere izvršujejo te nositeljice današnjega socijalnega napredka.

Ni mi namen razpravljati danes o zvanju žensk, katere služijo splošnemu blagru človeške družbe kot strežnice bolnih, kot učiteljice otrok, kot uradnice, zdravnice, ter razne druge stroke, marveč pečati se hočem najprej na kratko z ono kategorijo žensk, katera kot stalna spremljevalka človeške družine igra v isti tudi najvažnejšo vlogo in to je: ženska v službi.

Ženska v službi tvori stalno število onih samostalic, ki so nam koristne v vsakdanjem življenju, ako izvršujejo svoj važni poklic vestno in voljno, če ravno se iste ne morejo prištevati onim samostalicam, ki nikdar ne menjajo svojega samstva, marveč mnogo od njih najde število mož, se omože. Ali tu bodi le govorjenja o važnosti „ženske v službi“ za človeško družino, katere važnosti pa se žal povprečno ona ne zaveda.

Često se smatrajo služkinje za — tovarno žival, za sužnje in to je, kar mnogo ovira socijalni napredek družine, mesto bi ga pospeševalo. Ako bi „služkinje“ razumele svoj važen poklic, bilo bi mnogo manj neprilichnosti in „poselsko vprašanje“ bilo bi davno že rešeno. No, da je temu še vedno tako, krivi so često tudi gospodarji.

Čemu pa so posli?

Že v prejšnjem članku sem dejal, da ne more nikdo vsega sam opraviti, drugi potrebuje družega.

Služeča ženska — in o njej je pač le po največ govora v „poselskem vprašanju“ — ima nalogo, izvrševati ona opravila v hiši in izven hiše, katere mora opravljati samostojna gospodinja, katera ne razpolaga s posli. Kot izvršujoči član človeške družbe je v tem

slučaju torej gospodinja služkinja in služkinja gospodinja, smoter je v zvanju „samostojne“ gospodinje kakor i „odvisne“ služkinje, vender-le — delo in o tem govora. Delo specifično delo je, kar pospešuje socijalni napredek in brez katerega bi ta napredek zaostal. Služkinja, bodisi da je priprosta dekla na kmetih, ali hišina, kuharica, guvernanta itd. v mestu, mora se v prvi vrsti zavedati svojega važnega poklica, ako hoče, da bode ta svoj poklic tudi vestno izvrševala. Zavedati se mora stališča, katero zavzema v hiši kot samostojni izvršujoči član družine. Služkinja zna, da brez njenega — ako vestno in razumnega opravljanega — dela družina ne more biti in da bi se podrl ves družinski red, ako bi se to delo ustavilo. Zaradi tega dela je ona, a ne zaradi tega, da bi mislila na svojo „podrejenost“ v človeški družbi, kar se često dogaja in kar provzročuje največ neprilik. Dasi je službodajalka mnogokrat socijalno, vzgojno in umstveno više stoječa nad služkinjo, vender pa bi v istem trenutku postala služkinja i sama, ako bi ne bilo v hiši človeka, ki bi opravljal takozvana „nižja dela“. Dejstvo, da ima službodajalka pravico ukazovati svoji služkinji, ker jo plača, ker stoji socijalno in drugače više nad njo, — to dejstvo ne spremeni ničesar na važnosti vloge, katero igra služkinja kot delo izvršujoči član družine. V kolikih slučajih — jih je mnogo! — pa gospodinja niti umstveno in ne drugače ne stoji više od svoje služkinje in tudi neopravičeno nosi naslov gospodinje.

Vender pa je velika napaka, ako služkinja, ob zavesti, da brez njenega dela ne bi mogel obstati družinski red, nastopa — kar se često dogaja — nasproti službodajalcem surovo, arogantno in kljubovalno, da zanemarja svojo dolžnost in se v splošnem kaže nevarno za izvrševanje svojega važnega poklica v družini. Tako pojavljanje služkinje je le priča njene neizobrazbe in nizkega duševnega obzorja, katero potem lahko daje povod nadziranju, da zaničevanju od strani službodajalcev. Jednako neopravičeno je, ako službodajalci brez opravičenega povoda sramotijo služkinjo in sicer samo radi tega, ker je služkinja, dasi opravlja svoj poklic še tako vestno in pravilno.

Taki pojavi provzročajo potem odtegotanje žensk od službe, ter zahajanje v tovarne, ne glede na to, da je tovarna strup ženski v moralnem in fizičnem pogledu.

Služkinja se temveč zavedaj svoje važne vloge v družini, a je ne izkoriščaj v to, da bi rekla: „Ha, saj lahko nasprotujem svoji gospodinji kolikor hočem, saj brez mene ne more biti; a tem bolj ko ji kljubujem in ji kažem, da mi za njeno službo nič ni, bolj mi streže, več mi podari!“ Tako vedenje, taki nazori so brezmejna surovost in ker se to dogaja po družinah bolj in bolj, sililo bode gospodarje na rešitev poselskega vprašanja — brez poslov, kar bode le v neizmerno škodo onih samostalic, ki so navezane s